

Viatge a al país de Tombatossals

Vicent Pitarch · Xipell

Guia didàctica
Joan Peraire

I. La història

1 Quan va passar la història que has llegit en el llibre?

2 De qui estava enamorada la filla del Rei Barbut? Explica per què estava desconsolada.

3 On es refugia la colla de Tombatossals?

- a) Al Castell de Montornés
- b) A la Penyeta Roja
- c) A les Illes Columbretes
- d) A la Cova de les Meravelles

4 Com van armar Cagueme cavaller de l'orde de Sant Cristòfol? Quin va ser el seu jurament?

5 La conquesta de l'illa Bergantí, que anomenaren Carallot, va ser possible gràcies a...

- a) la pluja de pedres que els de la colla de Tombatossals llançaren utilitzant fones.
- b) l'habilitat de Tragapinyols a l'hora de llançar projectils procedents de les fruites que devorava
- c) la força descomunal de Tombatossals que va partir l'illa d'una punyada

6 On va tindre lloc la batalla definitiva per conquerir les Columbretes? Explica qui defensava el lloc i de quina manera.

7 Quina desgràcia va sorprendre l'esquadra vencedora de la batalla de les Columbretes quan ja tornava a casa?

8 Al final del relat, Tombatossals es presenta davant del rei, li fa reverència i li explica que ara els seus dominis comprenen...

9 Per què diu el Rei Barbut que Tombatossals és el símbol de la seua descendència? De què es mor, el rei?

10 Ordena correctament els fets principals de la història que has llegit:

- a) Després de la batalla de Montornés, Tombatossals conquista les illes Columbretes per al Rei Barbut

- b) Tombatossals i els seus amics arranquen els pins del castell de Montornés i els planten al Pinar del Grau.
- c) Tombatossals i els seus amics lluiten al barranc de la Parreta amb l'exèrcit que havia reclutat Garxolí del Senillar, senyor de Montornés, furios perquè li havien furat els pins.
- d) El Rei Barbut demana a la colla de Tombatossals que li ajuden a transformar els seus dominis i els converteixen en un regne ric de flors i fruits.
- e) Tombatossals es retira a la Cova de les Meravelles i, quan mor el Rei Barbut, la seua filla, ja casada, decideix baixar de la muntanyeta al pla.
- f) Tragapinyols es presenta a la Cova de les Meravelles i s'incorpora a la colla de Tombatossals.
- g) La filla del Rei Barbut s'enamora de Tombatossals, però ell estava enamorat de la Sirena de la Mar

II. Els personatges

11 Si has llegit el llibre, t'hauràs adonat que Tombatossals, el protagonista de la història, és un personatge molt especial. Indica quines d'aquestes característiques se li poden aplicar:

- a) Era un gegant de cinquanta-quatre pams d'esquena.
- b) Era tan forçut que podia trencar muntanyes.
- c) Va nàixer una matí assolellat.
- d) Era fill de Penyeta Roja i de Tossal Gros
- e) Tenia fama de poruc
- f) Estava enamorat de la filla del Rei Barbut

12 Indica quins d'aquests personatges formen part de la colla de Tombatossals:

El Rei Barbut
Arrancapins
Cagueme
Bufanúvols
Garxolí del Senillar
Tragapinyols
La filla del Rei Barbut

13 Perquè es diu que Tragapinyols tenia panxa de gerra? Quina qualitat tenia?

14 Relaciona cada personatge amb la qualitat més destacada:

Bufanúvols	Maneja la fona i tira cantals amb gran precisió
Tragapinyols	Toca el caragol per cridar a combat
Arrancapins	Té el poder d'ajuntar els núvols i provocar aigua i vent
Cagueme	Ataca els enemics amb els pinyols de la fruita que es menja

15 Un personatge de la llegenda, que va morir en la batalla de les illes Columbretes, està relacionat amb un caragol. Indica de quin personatge es tracta i explica per què utilitzava el cargol i com va morir.

III. Llenguatge i estil

16 El nom de Tombatossals i el d'altres personatges del conte són paraules compostes (formades per un verb i un substantiu). Analitza els noms d'aquests personatges i completa la taula següent:

Nom	Verb	Substantiu	Qualitat que es destaca
Tombatossals	Tombar	Tossals	Força
	Arrancar		
Bufanúvols		Núvols	
			Capacitat per tirar pinyols

17 Classifica les paraules següents en la columna corresponent:

trencar – forçut – trons – despenjar – enorme – palau – roca – secallós – gambades – retronar – badall – pelada

Substantius	Adjectius	Verbs

18 Relaciona cadascuna d'aquestes expressions amb el significat corresponent:

1 obrir-se com una magrana	a encendre
2 a cabassos	b acovardir-se, tindre por
3 calar foc	c obrir-se completament
4 com estaquirots	d en molta quantitat
5 arrugar el melic	e immòbils, sense reaccionar

19 Relaciona cada paraula de la columna de l'esquerra amb un sinònim de la columna de la dreta:

a) Verbs

1 amollar	a conquerir
2 ataüllar	b esclafar
3 campar	c portar
4 conquerir	d soltar
5 dur	e sembrar
6 poblar	f viure
g rebentar	g veure de lluny

a) Adjectius

1 descomunal	a tranquil
2 encès	b ampli
3 enorme	c desmesurat
4 espantat	d copiós
5 extens	e immens
6 forçut	f irritat
7 furiós	g fantàstic
8 plàcid	h colèric
9 prodigiós	i atemorit
10 abundant	j brau

20 Ara indica quines paraules de l'activitat anterior tenen un significat idèntic o semblant al d'aquestes expressions:

- a) amb l'ai al cor
- b) treia foc pels queixals
- c) com una muntanya
- d) com un lleó
- e) a orri
- f) com brases

21 Relaciona cadascuna d'aquestes paraules amb el seu significat i indica en cada cas si es tracta de substantius, verbs o adjectius:

brusent	discurs militar o polític fet oralment o per escrit
cantal	que crema
caverna	acció fora de mida, extraordinària i exagerada
conxorxa	destresa, habilitat
pinyol	pedra, còdol
destarifo	fer un soroll molt fort que ressona com un tro
fona	cavitat subterrània natural en la terra o en alguna roca
malea	soroll molt fort provocat per coses que cauen o per crits
manya	vegetació espessa
proclama	instrument per a tirar pedres
retronar	part interna, llenyosa, d'un fruit carnós,
terrabastall	tracte, maquinació, entre dues o més persones, encaminat a mal fi

22 Subratlla l'adjectiu d'aquesta oració i explica'n el significat: "Arrancapins estava seriota i Bufanúvols a punt de moure tempesta." Escribeu altres paraules de la mateixa família i observa quines lletres o quins sons es repeteixen en totes.

23 Ara, escriu diferents paraules de la família lèxica de *voladoret* i indica les lletres o els sons que es repeteixen sempre:

24 Escriu cinc paraules amb el sufix –ot/-ota i cinc amb el sufix –et/eta. Explica quin sentit afegeix cada sufix a l’arrel o lexema de la paraula.

25 Indica quin significat té l’expressió subratllada en aquesta oració: “L’almirall s’havia desvetlat i llançava proclames d’amor a la sirena, però ella com si plogueren figues”

- a) Es va amagar perquè es va posar a ploure
- b) No li feia cas
- c) Es posava a menjar figues

26 Indica quina paraula d’aquesta oració està relacionada amb crit: “Segurament embotida de gent perquè des del fons eixia una gran cridòria” Saps què significa aquesta paraula?

27 La paraula *cridòria* és un substantiu col·lectiu. En aquesta sopa de lletres, trobaràs els col·lectius corresponents als noms següents:

crit – roure – pi – plat – abella – soldat – ovella – amic – fulla – roca - alumne

C	R	I	D	O	R	I	A	O	V
R	O	V	T	A	N	M	U	L	A
F	U	L	L	A	T	G	E	E	I
E	R	C	O	L	L	A	X	F	X
S	E	D	N	A	T	R	E	R	E
A	D	E	N	I	P	R	R	A	L
D	A	M	N	O	A	A	C	U	L
T	R	E	I	X	A	M	I	N	A
D	R	A	G	S	T	A	T	Y	T
R	O	C	A	M	E	T	E	A	A

28 Indica el significat d’aquestes expressions que s’utilitzen habitualment en els contes tradicionals:

- a) de seguida   b) finalment   c) en resum   d) en fer-se de dia   e) diuen que
- al remat   de bon matí   a l’acte   contenen que   total, que...

29 Indica què signifiquen les expressions subratllades en aquesta oració: “Al Mascarat no hi havia terra ni per encegar un gat i l’illa Senyoreta estava més pelada encara”

30 Subratlla els verbs d’aquestes oracions i identifica el subjecte i el predicat:

- a) Un remolí d’aigua es va engolir totes les naus
- b) L’almirall agafava els rebels del garró
- c) Al poc de temps, va morir de pena el Rei Barbut
- d) Finalment, els bufits plovedors de Bufanúvols regaren el pinar

En la web Mapes Interactius d'Enrique Alonso, pots trobar diverses activitats per conèixer millor les comarques valencianes:

http://mapasinteractivos.didactalia.net/comunidad/mapasflashinteractivos/Mapas#sioc_t:Tag=comarques%20valencianes

 <p>Comarques de la Comunitat Valenciana. On és?</p> <p>Saps situar les comarques que et demanen? Has d'assenyalar al mapa de la Comunitat Valenciana on es troba cadascuna .</p> <p>...</p>	 <p>Comarques de la Comunitat Valenciana. Com es diu?</p> <p>Coneixes el nom de cada comarque assenyalat al mapa de la Comunitat Valenciana? Posa't a prova amb aquest mapa interactiu. Has de triar la resposta adequada d'una llista amb diverses opcions.</p> <p>...</p>	 <p>Comarques de la Comunitat Valenciana. Encaix fácil (Puzzle)</p> <p>Encaixa les peces del puzzle (amb quatre nivells de dificultat) fins a completar el mapa de la Comunitat Valenciana.</p> <p>...</p>
--	--	---

35 Per commemorar el paratge on va tindre el somni esperant la Sirena de la Mar, Tombatossals decideix crear un bosc amb l'ajuda dels seus amics. L'indret encara l'aprofiten actualment els castellanencs com a lloc d'esplai. Saps de quin lloc parlem?

36 Els albercocs, els gínjols i els dàtils són fruites de pinyol d'una gran utilitat per a Tragapinyols. Indica quines de les fruites següents podria utilitzar Tragapinyols per traure munició "de pinyol gros":

raïm – lledó – poma – préssec – cirera – figa – pruna – kiwi – pera - plàtan

37 Ara, relaciona cada fruita de l'activitat anterior amb la imatge corresponent:

38 Escriu a la vora de cada nom de fruita de l'activitat anterior el seu nom en castellà, en anglès, en francès i en alemany?

Valencià	Castellà	Anglès	Francès	Alemanys
cirera		cherry		
figa				
kiwi				
lledó				
maduixa	fresa	strawberry	fraise	erdbeere
pera				
plàtan				
poma				
préssec				
pruna				
raïm				

Per completar la taula, pots utilitzar el *Diccionari multilingüe* (<http://www.multilingue.cat/>)

39 Ja saps que els verbs *eixir* i *sortir* són sinònims. S'anomenen sinònims dialectals perquè en unes comarques es diu d'una manera i en unes altres de l'altra. Relaciona els sinònims dialectals de les dues columnes i indica quines formes s'utilitzen a la comarca on vius:

1 timó	A obrer
2 xiquet	B gos
3 ca	C farigola
4 tarda	D ocell
5 paleta	E nen
6 botella	F petó
7 mirall	G vesprada
8 bes	H espill
9 pardal	I escombra
10 granera	J ampolla

40 Indica quins d'aquests animals són esmentats en el relat i identifica els que formen part del grup dels insectes. Saps què són els insectes?

abella - elefant – balena – dofí - furga – serp – vespa –
mosquit – papallona – ovella - tonyina

41 Saps on estan situades les illes Columbretes? Per què s'anomenen així?

42 El 1229, el rei Jaume I va conquerir unes altres illes que es troben al bell mig de la mar Mediterrània. Saps de quines illes parlem?

43 A Castelló, a Vila-real, a Benicarló, a València, a Elx, a Morella, a Dènia i a molts altres pobles del País Valencià es parla valencià, una manera de parlar un idioma que també es parla a...

a) Palma de Mallorca	b) Saragossa	c) Lleida	d) Albacete	e) Andorra
f) Sevilla	g) Perpinyà	h) Tortosa	i) Tenerife	j) Barcelona
k) Terol	l) Girona	m) Conca	n) Eivissa	o) Nàpols

44 Busca en un diari electrònic o en un diari imprès una notícia d'actualitat que haja passat en alguna de les poblacions esmentades en l'activitat anterior. Pots consultar, entre d'altres aquestes pàgines web:

<http://www.ara.cat/>
<http://www.vilaweb.cat/>
<http://www.elpuntavui.cat/>
<http://www.super3.cat/infok/noticies>

45 Analitza la notícia que has seleccionat i omple una graella com aquesta:

Títol	
Imatge (descripció)	
Qui?	
Què?	
Quan?	
On?	
Com?	
Per què?	

Si algun apartat de la graella no està en el text que has triat, deixa la casella en blanc

V. Expressió escrita

46 Imagina que ets periodista i que vius en l'època en què tenen lloc les aventures de Tombatossals. Redacta una notícia per contar als lectors del diari on treballes un dels episodis del llibre. Recorda que has de narrar què ha passat i com, que pots explicar els antecedents i les conseqüències possibles dels fets i que el text ha de tenir un títol informatiu, on s'explique què ha passat i qui n'és el protagonista. Abans de començar a escriure, pots construir una graella com la de l'activitat 45.

47 Segur que coneixes alguna llegenda o algun conte popular que explique els orígens del poble o de la ciutat on vius. Si no en coneixes cap, pots preguntar als pares o als avis. Amb el que tu saps i amb la informació recollida, escriu un conte breu per donar a conèixer la història.

48 Revisa el teu relat, corregeix-ne les errades ortogràfiques i gramaticals i passa'l a net. Si n'estàs satisfet, pots llegir-lo a classe i pots enviar-lo a un concurs de narrativa infantil. N'hi ha molts. La Fundació Carles Salvador, per exemple, en convoca un anualment: <http://www.carlessalvador.net/concurs.htm>